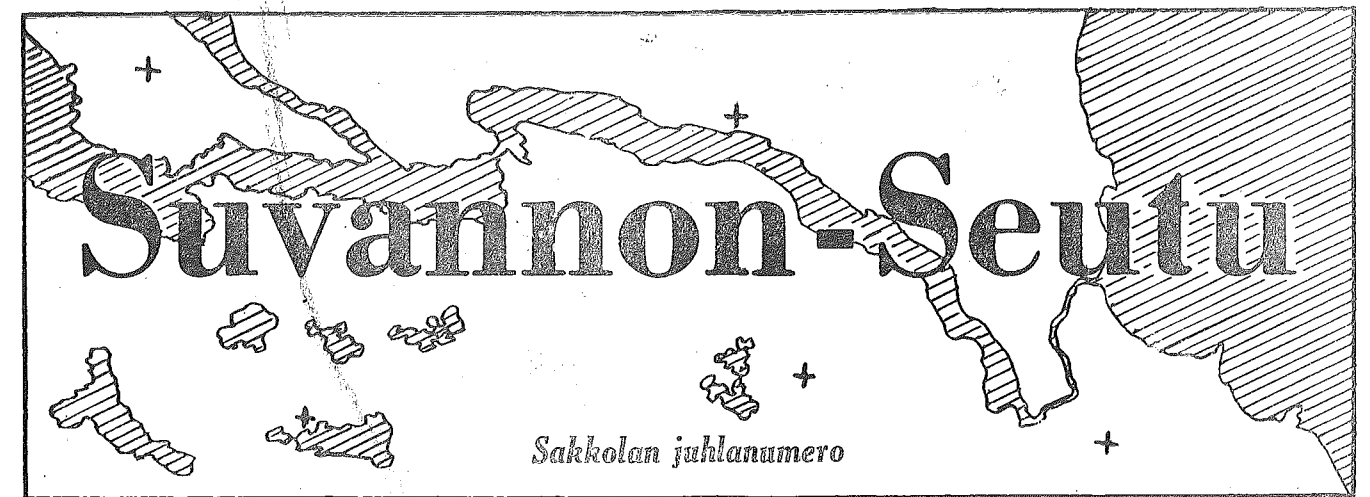

N:o 4 ELOKU

Suvanto-Säätiön julkaisema aikakauslehti.

1961

Päätoimittaja Santeri Ollikainen

Sakkola-juhlien yhteydessä paljastetaan kirjailija Aleksanteri Aavan muistopatsas. Muistomerkki tullaan sijoittamaan kuvassa olevalle piha-aukiolle, tarkemmin sanoen kukkaryhmien välissä sijaitsevaan kuusikulmioon

ALEKSANTERI AAVA (Kuparinen)

19. 4. 1883 — 11. 3. 1956

Huhtikuun 19 p:nä 1883 syntyi Sakkolan Riiskassa kievarin isäntä Matti Kupariselle poika, joka sai kasteessa nimen Aleksanteri. Tämä ristämänimi oli siihen aikaan yleinen, voitaisiinko sa-

noa, poikalasten muotinimi, ainakin Karjalan Kannaksella, mutta näyttää sillä silloin olleen käyttöä ympäri Suomenniemen. Nimen käyttö lienee tullut suosituksi siitäkin syystä, kun

tämän nimiset maatamme hallinneet Venäjän keisarit olivat kansan käsityksen mukaan hyviä hallitsijoita, mikä käsitys taas Nikolai nimisistä oli päinvastainen. Viimeksimainittujen

keisarien kaimoja myöskin jonkunverran tehtiin, kenties pääasiassa sen vuoksi, että kun nimi on kelpuutettu hallitsijan nimeksi, niin kait se pätee talonpojankin lapselle.

Nyt on tarkoituksemme kertoa tästä Aleksanterista, josta mieheksi vartutuaan tuli mietiskelevä ja osittain haaveellinenkin luonne, mutta ennenkaikkea hänellä oli asioista ja tapahtumista herkkä runollinen näkemys. Allekirjoittaja tutustui häneen, kun hän jo oli ylittänyt toisen vuosikymmenensä ja minä olin siinä vasta ripikouluikäinen pojan nallikka. Olimme kaimakset ja kumpikin olimme käyneet Kanneljärven kansanopiston, tosin eri vuosina, mutta tämä opistoveruus silti oli vetämässä yhteen ja yhteisiin harrastuksiin. Kotiemme välillä oli matkaa 15 km, joten senaikuisilla kulkuneuvoilla ei jokapäiväisen kausakäyminen ollut mahdollista, mutta yhteisissä nuorisoujhuksissa aina tavattiin ja keskusteltiin ennen ohjelmaa ja sen väliajoilla.

Minulla oli jostain syystä kiinnostusta häneen jo silloin siinä määrin, että hänen kotikylässään asuvien sukulaistemme kautta koitin saada tietoja hänen lapsuusaajoiltaan. Kuulin, että hän jo poikasena oli miehellään samoillut metsissä ja pulikoinut järvellä. No, niinhän kaikki pojat tekevät, mutta ero olikin siinä, että hän kertoili retkillään näkemistään ja kokemistaan herkästi haltioituneena ja osoitti nähneensä paljon sellaista metsän ja veden elämässä, mihin moni aikuinenkaan ei hoksaa huomiotaan kiinnittää.

Opistossa vietetty talvi antoi vasta hänen runohengelleen täydellisen virityksen. Aikaisemminkin oli jonkinlaisia sommitteluja syntynyt, mutta nyt niihin alkoi tulla tunnetta ja yleisnäkemystä. Tunneherkkyys onkin erikoisesti hänen runoissaan havaittavissa, silloinkin, kun käsitellään asioita jokapäiväisen elämän piiristä.

Pinottuaan ensin harjoitelmiaan pöytälaatikkoonsa, sai hän erään

asiantuntijan ohjaamana aiheen tarjota runojaan kustantajalle. Näin syntyi ensimmäinen runokokoelma: Vanha mainiki ja kohta sen jälkeen toinen vähän laajempi runokirja: Musta lintu. Kustantajana oli Verner Söderström Osakeyhtiö. Nyt hän jo innostui kirjoitteluun niin paljon, että kirjoitti kannakselaisia lahjoitusmaaoloja kuvailevan romaanin: Huuhkan poika, mikä ilmestyi 1924. Ikävä kyllä tämä romaani, mikä perustuu suurelta osaltaan tosipohjaiseen olojen kuvaukseen karjalaisen kansan raskailla päivillä, ei saanut kustantajan toivomaa menekkiä. Arvostelijat pitivät runsasta muresanojen mukanaoloa kirjan miinuksena. Niitä on tosin romaanissa paljon ja suurin osa vanhassa kansanomaisessa muodossa, joiden kaikkien ymmärtäminenkin liehee tuottanut vaikeuksia Kannaksen murrella tuntemattomalle arvostelijalle, mutta itse aihe ja sen kitkon kulku on teoksessa varsin painavana plussapuolena. Kannakselainen lukija nauttii kirjasta, nauttii sillä tavalla, kuin jo nykypolvelta unhoon joutuneista isien oikeustaistelusta voidaan nauttia. Kirja avaa lukijalle näkemysten siitä, miten äärettömän raskasta taakkaa kannakselaiset esi-isät ovat joutuneet kantamaan aikana, jolloin lahjoitusmaa-isännillä oli rajaton määräys- ja tuomiovalta alustalaisiinsa nähden.

Pääasiassa aiheelloman ankaran arvostelun johdosta kirjailija sai jonkinlaisen alemmuuskompleksin ja joutui lamaannustilaan, joten uudelleen laajemmassa mitassa yrittäminen jäi lepäämään.

Tässä mielentilassa ollessaan hän sai lohduttajikseen henkilöitä, joiden seura ei suinkaan ollut kohottavaa ja tuskinpa lohduttavaakaan, tämän käsitteen oikeassa muodossa.

Tuotanto muodostui nyt pääasiassa tilapäistuontoisiksi tuokiokuvauksiksi, käsittäen erinäisiä tilanne- ja juhlarunoja. Näissäkin kaikissa hehkuu se herkkyys mikä tälle runoilijalle aina on ollut ominaista.

Suvanto-Säätiö on kustannuksellaan keräyttänyt tätä Aavan tilapäistuotantoa toista-sataa runoa. Nämä ovat pääasiassa erinäisiin juhliin ja muihin tilaisuuksiin kirjoitettuja lausuntarunoja, mutta niiden tilapäisluonteesta johtuen, niissä on vain pieni osa sellaisia, joiden voidaan katsoa kuuluvan sen käsitteen piiriin, mitä tarkoitetaan yleisrunoudella. Säätiön taholta on näitä kerran käyetty kustantajan tarkastettavana.

Aavalla oli juuri vähän ennen kuolemaansa valmiina uusi runokokoelma, jonka hän oli viimeisinä elinvuosinaan kokoon kyhännyt. Se palautui kustantajalta hyväksymättä — — — kenties korjattavaksi. Nykyinen ns moderni runous on niin mullistavasti toisenlaista, kuin se asiapohjalle muodostuva, mikä oli Aavan tuotannossa ominaista, että kustantajat eivät nähtävästi ole halunneet ottaa riskiä. Kustannusliike on likeyritys, kuten muutkin yritykset ja se on sidottu tuottamaan kysyjille kelpavaa tavaraa, kunkin aikakauden kysynnän maun, tai hulluuden mukaan.

Olin tilaisuudessa luomaan lyhyen silmäyksen tähän hänen viimeiseensä. En halua sitä arvostella, sillä se ei ole ammattini. Jonkinlainen muistomerkki sekin on omaisille, jotka siinä näkevät kirjoitettuna jälkijäämistönä ne ajatukset ja sen henkevän tylin, mikä aina oli Aavalle ominaista.

S. Ollikainen.

KASKU KIERTÄÄ

Matsaan äijä oli uskonnollisuutensa lisäksi jyrkkä raittiusmies, joka paheksuivat mm. tupakanpoltoa. Kun hänen naapurinsa Aapro Pitkänen, joka oli kova piippumies, valittiin pyhäkoulunopettajaksi, toi äijä ilmi mielipiteensä sanomalla: »Onk se mikä pyhäkoulu, mitä piipu kans pietää.»

Lempäälä — ennen kartanoromantiikan nyt kasvavan yritteliäisyyden pitäjä

Lempäälä on hyvien liikenneyhteyksiensä ansiosta kuulunut ns. rintamaihin jo ikimuistoisista ajoista asti. Jo keskiajalta peräisin oleva kirkko on osoituksena esi-isien halusta luoda pohja kulttuurin kehittymiselle. Lempäälä on ollut kartanoiden pitäjä, mutta täällä on myös vanhoja sukutiloja, joiden omistus on siirtynyt isältä pojalle vuosisatojen ajan. Vanhimmat maakirjat ovat peräisin jo 1500-luvun alkupuoliskolta.

Vielä ennen sotia Lempäälän pitäjänkuvaa hallitsivat suuret kartanot, joiden omistuksessa oli valtaosa maaomaisuudesta. Pika-asutuslain toimeenpanto näistä tiloista lohkaistuilla maille muutti maisemakuvaa. Uutta asutusta alkoi nousta ripeässä tahdissa. Osa kartanoista käytettiin kokonaan tähän asutustoimintaan mm. Kukkolan ja Lopen kartanot. Nimeltämainittujen tilojen maita viljelevät nyt Haparaisten ja Purpuan miehet. Tällä alueella onkin suurin yhtenäinen sakkolalaisasutus Lempäälässä. Toinen suurehko ryhmä on muodostunut Lastusten ja Innilän kartanoista saaduille maille. Tällä on huomattava osa viljelysmaasta saatu järven pohjasta hollantilaiseen tapaan patoamalla ja pumppaamalla. Suurin osa viljelijöistä on häitermaalaisia.

Sotien jälkeen on väestön lukumäärä Lempäälässä kasvanut vuosi vuodelta. Tämän vuoden alussa toimitetun henkikirjoituksen mukaan asukkaita oli 11315 henkeä. On vaikeata sanoa, kuinka suuri osa siitä on sakkolalaisia, mutta vuonna 1946 ilmoitettu lukumäärä 1100 ei liene ainakaan vähentynyt. Lempäälän rajanaapurina oleva Tampereen kaupunki ei ole aiheuttanut maaltapakoa siinä määrin kuin luulisi. Huomattava määrä lempääläisistä saa kyllä toimeentulonsa Tampereelta, mutta asuu kuitenkin täällä. Väestön koostumaa

säätelevä verenkierto on Lempäälässä kuitenkin vilkkaampaa kuin jossain kauempana kaupungista olevassa pitäjässä.

Huomattava osa kunnan nykyisestä teollisuudesta on pienteollisuutta. Varsinaisia tehdaslaitoksia on kolme: Piippo Oy, Katepal Oy ja Kauppisen Konepaja. Teollisuuden laajentumisen esteenä on ollut teollisuustonttien puute, epäselvät tiesuunnat, rakennuskaavoituksen puuttuminen ja vesihuoltokysymys. Pienteollisuus ja kaupallinen toiminta on Lempäälässä vilkasta. Lukuunottamatta ns. ammatinharjoittajia täällä toimii noin 90 teollista ja kaupallista yritystä. Yritteliäisyyden ponnekkua osoittaa myös osaltaan oman yliopistoon johtavan oppikoulun saaminen Lempäälään.

Vanajaveden ja Pyhäjärven halkoma Lempäälä on tunnettu luonnonkauneudestaan. Kirkonkylä eli Lemppinen sijaitsee saarella. Tämän saaren Kirkkojärven puoleiselta rannalta raihmainen matkamies tapaa Lempäälän Luonnonparantolan, jossa voi käydä virkistäytymässä. Virkis-

PAPAN VILLE.

Karjalan kannaksella annettiin usein erikoisnimiä jollekin. Tätä erikoisnimeä kantava mies asui lapsuuteni päivinä Petäjäjärven koulun läheisessä mökissä. Karvanen; oli hänen todellinen sukunimensä. Hänen isänsä oli aikoinaan sanottu: Hotar-papaksi ja siitä sitten johtui tietenkin kuin perintönimenä tuo ylläoleva. Tällä Villellä oli sellainen ominaisuus, että hänen vaimonsa kuuli Villen askeleet ja kopistelun eteisessä noin 15 minuuttia ennen, kuin Ville todella tuli. Hänellä oli siis jonkinlainen edelläkävijä, joka ilmoitti vaimolle miehen töistä paluun, että tiesi laittaa tsaijut kuntoon. Pari litraa tsaijua Ville nielikin iltaisin. S. O.

lystä tarjoaa myös tänä vuonna Lempäälässä järjestettävä Sakkola-juhla 5—6. elokuuta. Tervetuloa Lempäälään!

Sihteeri

Jatkona on vielä mainittava, että sakkolalaisia yrittäjiä Lempäälässä on toisessa paikassa mainittujen lisäksi V. Heimon Autohuolto-asema Viialan tien varressa ja Veikko Riihosen leypaja Lempäälän keskuksen liepeillä. Näistä, tässä lehdessä mainituistakin näkyy, että meikäläinen siirtoväki on tänne sijoittunut kaikkine niine työaloineen, joita varsinainen maanviljelyn ohella ja lisäksi oli heidän entisillä asuinsijoillaan.

Toimitus

ALENNUKSELLA

Herra Forsberg on torilla ja kinaa myyjän kanssa:

— Miksi teidän perunanne maksavat viikon lopussa aina enemmän kuin alkuviikosta?

— Te olette väärässä, eivät hinnat ole loppuviikosta suinkaan korkeammat, me vain alkuviikosta myymme alennuksella.

SANO.

Mörisenhä mieki, sano Paakkarise Mikko, ko kuoruo perustiit (Oli II basso).

Kuningasta kuulla pittää, sano Pien-Ale, ko löi Suurta-Tommii saappaa vartie.

Tupa olj sihkune, sano puusniekka, ko akka hänet ulos heitti.

Mikä sil nyt tulj, ko vast-ikkää se kirroil, sano entine mökin akka, kun huomasi ukon kuolleiks.

Kaks asjaa muista: »Älä tie pahaa, äläkä rahhaa», sano Peltone pojallie.

666
199
216

Kaksi kannelta

Kirj. A. Aava 1949

Kaks Karjalan heimolla soitinta on, käy nimellä kantelen.

Se toinen on ajan vanhemman ja toinen on nykyinen.

Soinniltaan on samat nää, ne syttää, viihtää ja itkettää, ja uskon, toivon ja tarmon luo se sävelten vuolas vuo.

Jo ammoisaikana soitettiin sitä kannelta vanhempaa, kun ol taloista harva — taival tää ja saloista suuri maa.

Erävalkeat rannoilla loimua loi, yön sytevä keskellä kannel soi, oli urohot lauluilla käsikkäin.

Eli Karjalan kannel näin.

Sen kielet taistoissa kirkastui, ikäsoittimen maineikkaan. Runokielin kävijät metsien lumoi korvessa karhujaan, ja illoin, hämyssä pirttien, soi sävelet luona kätkyen. Niin Karjalan sielu celleen sous ja laulaja-urhot nous.

Sai elämä heloisan hohteen niin, kuin ollut ois juhla tuo, ja unhon ei koskaan uumeniin käy Kalevan virtten vuo. Se puuntaa, välkkyy, se heijastaa kun juhannusaurinko pilventaa. Jos laski, käynyt ei levolleen, vain uinahti — — noustakseen.

Se kantele nuorempi Karjalan maan on yhtä kuin entinen. Joka povessa meillä se kaikujaan soi syttään, viihtäen. Sen merkeissä unemme uudet saa, se tenhoo, nostaa ja innostaa, sen lumoissa uskoa, voittaa voi, kun milloin se sorjin soi.

Seppelöity tupa

A. Aava 1949

Löi sodan aalto yli kannaksen, kuin tuliaalto kuuma, tuhatpäinen, ja rajakylät paloi roihuten, riens väki pitkin teitä paeten ja vavahdellen värjyi tanner jäinen.

Se oli, niinkuin torvet taivahan ois tuomiolla soineet viimekerran ja ihmislapset ikivaivahan ois' tulijärven pantu laivahan nyt, hylkääminä vihastuncen Herran.

Taistellen vetäytyivät sotilaat, työn asetta ja sodan, vuoroin kantain, niin tukilinjan saivat rajan maat, myös Kirvesmäen äyräät maineikkaat ja kaarteet väkivahvat Vuoksen rantain.

Ei henkemme voimaa milloinkaan terät kohtalon täällä vie. Mit on Karjala luonut sielustaan, sen on ijäti auki tie.

Se uhmaa kuohuvi Kullervon, se herkkä ja hento kuin Aino on ja Ilmarin lailla se innoissaan saa Sampoa takomaan.

Niin Karjalan kannel nykyinen saa soittohon lentoisaan. Ka sächet saapuvan keväimen jo koskevat maisemaan. Ole valmis! Hetkesi suuri saa, yön himmeä huntu jo putoaa. Ens-hymyily nousevan auringon Karjalan = (kantelon) nuoren on.

Jo kylät syttyi puolla etelän ja hurja puunto hehkui talviyössä, Mut pihamaalla Ranta-Törmälän viel nainen puuhissansa nähdähän, hän varsiluudin, lakaisun on työssä. -- Pois, eukko, sieltä! huusi sotamies.

Nyt pakoon painu, juokse, vältä vaara.

Länteen suuntaa heti kulkuties! -- On valkaistava vielä tuvan lies, näin rauhallisna vastaa Törmän Saara.

Kun siistin kaikki, sitten sytykkeet saat tämän kodin nurkkaukseen laittaa.

Nuo naapurit on eilen lähteneet, ja tuvat asujista tyhjenneet ne polta, siel ei viivyttyjät haittaa. Lens kranaatteja sarja — voivottain ja Törmän haasta ikäkoivun taittoi, mut naisen ilme kertoi rauhaa vain. Hän seurusteli kera muistelmain, kun valkoliinan pöydän yli laittoi.

Toi kuusen oksat kulmiin ikkunain ja poimut suoritteli kaihtimista. Hän sitten oli hetken vaiti vain, ja rukoukseen painui kumartain nyt, erotessa Törmän asuimista. Siin' isämeidän luki hiljalleen ja otti repun, painoi kiinni oven. Salvaimen jo näki syttyneen, kun läntehen hän suuntas askeleen ja kuuli äänen polttavaisen poven: — On omatunto nyt niin rauhainen, kun koti osakseen sai viimehetken. Näin rakkautta sille omistin, ja tuvan juhla-asuun somistin, nyt helposti voin alkaa pakoretken.

Sunnuntaiksi

Kirj. Siimon.

Ja vielä Veljet, kaikki mikä on totta, mikä kunnioitettavaa, mikä oikeaa, mikä puhdasta, mikä rakastettavaa, mikä hyvältä kuuluvaa, jos on jokin avun ja jos on jotakin kiitettävää, sitä ajatelkaa.

Paavalin 4 kirje filippiiläisille, 8 jae.

Tässä Paavali antaa filippiiläis-seurakunnalle joukon ohjeita, sellaisia, jotka pätevät elämässä, kun vain niitä noudatetaan.

Vuosisadat ja ihmiskukunnat vaihtuvat, mutta elämän totuudet ovat ja pysyvät samoina kautta aikojen ja tämä on näin siksi, että mikäli niitä yritetään muunnella, ne eivät enään ole totuuksia, eivätkä sovellu käytettäväksi järjestyneessä yhteiskunnassa, missä Jumalan pelko ja lähimmäisen rakkaus ovat velvoittavina tekijöinä.

Paavali teroittaa tuossa antamainsa ohjeiden jälkeen: »sitä ajatelkaa».

Hän ei tässä suorastaan kehoita tekemään annettujen ohjeiden mukaisesti, mutta ajattelemaan. Tämä suuri

Laulu lapsuudelle

A. Aava Vuodelta 1929.

Sua lapsuus suojata tahdomme, sun on luonasi aamun huomen. Sun on keväinen kauneus kulmillas ja puhtaus, kirkkaus katseessas, sun on kanssasi onni Suomen.

Sun leikit, laulut ja unelmat, sun on elämän aika parhain. Sinä mansikkamaita kulkien vain tunnet tunteita riemujen ja tiedä et tiestä harhain.

Sua lapsuus suojata tahdomme, kuin ruusua rakkaan puiston. Sai elämän tyrskyiltä tynempään, ken kauan säilytti syömmessään sen armahan ajan muiston.

apostoli on myöskin suuri ihmisielun ongelmien tuntija, siksi hän tiesi, että ajatus on tekojen äiti ja mikäli joku syventyi ajattelemaan hyvää, niin hänen tekonsa seurasivat ajatuksen jälkiä. Pahoja ajatuksia hautova ihmisen, lankeaa helposti huonoihin tekoihin. Niin on ollut ja niin on aina oleva: näin todistaa raamattu ja tämän on yhtäpitävästi todistanut elävä elämä kautta historiallisen ajan. Emme silti voi olettaa, että historian takaisena aikana olivat asiat toisin. Vaikka menisimme kuvitelmisamme niin kaukaiseen aikaan, jolloin ihmisen esi-isät olivat, ajatusmaailmansa kehittymättömyyden vuoksi kykenemättömät suunnitelmalliseen ajatus-toimintaan, niin heidänkin luonnon-omainen vaistonsa on sanonut, mikä on oikein ja mikä ei, varsinkin silloin, kun joutui vääryyttä kärsimään.

Nykyään ihmiskunta on sivistynyt ja opillisesti viisastunut suuresti, verrattuna Paavalin vaikutusaikaan, vaan sisäisellä olemuksellaan ihminen on pysynyt niin alkeellisella tasolla, sydämetään niin kehittymättömänä, että Paavalin filippiiläisille antamia ohjeita olisi tarpeen jatkuvasti nykyajan tietovälineillä toistottaa kaikille kansoille ja niiden valtiaillekin. Pilatus aikoinaan sanoi: »Mikä on totuus?» Kahden vuosituhannen aika, ei tunnu voineen valaista asiaa ja antaa kysymykseen sellaista vastausta, että se olisi ehdottomasti velvoittanut kaikki valtiat ja muutkin vastaavissa asemissa olevat täydellistä totuutta etsimään ja noudattamaan. Salaperäisyys ja peitetyt sanayhdistelmät koittavat korvata alastoman totuuden ja sellaisia menettelyä nimitetään alemmissa asteissa kohteliaisuudeksi ja ylemmissä asteissa valtiotaidoksi.

Jumalansanan mukainen totuus on pois muodista, mutta kuitenkin valtiotaidolla ja »kohteliaisuudella» yritetään hankkia kanssaihminen kunnioitusta, mikä on tarpeen menestymiseen

ja vaikutusvallan pysymiseen.

Tässä jo nyt on tarpeen tehdä sellainen myönnytys, että edellä mainittu yleistys ei suinkaan ole ehdoton. eikä koske niitä, jotka teoillaan ovat osoittaneet ainakin etsivänsä totta ja oikeaa sekä hyvältä kuuluvaa, sillä heidän on myöskin täytynyt sellaista ensin ajatella ja teot ovat muodostuneet hyvien ajatusten hedelmiksi.

Meidän korkeasti sivistyneessä maailmassamme, sen kaikkien kansojen keskuudessa, on omahyväisyys ja omanvoiton pyyntö päässyt, ei vaan kuuluviin, mutta näkyviinkin niin valtavissa mittasuhteissa, että kunnioitettavaa ja kiitettävää Paavalin tar koittamassa muodossa ja Jumalallisen oikeuden valossa on etsimällä etsittävä, jos aikoo löytää.

Mikäpä tässä! ajattelee moni. Onhan meillä tällä hetkellä rauha, tällä maailman kulmalla. Onhan meillä lait ja asetukset kansalaisten turvana. Niin on ja on hyvä, että muodollisesti ja miksikä ei tosiasiallisestikin tällä hetkellä on suurin piirtein katsottuna rauha maassa ja maailmassa, mutta onko meillä myös h y v ä t a h t o? Onko meillä lähimmäisen rakkautta ja ehdotonta rehellisyyttä niissä tehtävissä, jotka hoidettavaksemme on uskottu? Olemmeko kadehtimatta niitä, joiden olosuhteet jossain muodossa näyttävät meistä paremmilta, kuin omamme. Olemmeko panettelematta ja pahaan huutoon saattamatta lähimmäisiämme ja selittämmekö kaikki asiat parhain päin, jos meidän kuullemme koitetaan sortaa lähimmäistämme ja vääristellä hänen edesottamuksiaan? Kaikki nämä kysymykset sisältyvät tuohon kirjoituksemme alussa olevaan Paavalin ohjeeseen, siitä mitä hän käskää seurakuntalaisten ajatella ja ajatuksen osoituksesta tekemään.

Siis: Kaikkea sitä, mitä Paavali esittää filippiiläisten ajateltavaksi, olisi meidänkin jokaisen ajateltava.

Ote A. Aavan Huuhkan pojasta

Peljäjärven hovin viinasavotalle alkoi varhaisena talviaamuna kerätyä eilen käskettyjä rahtimiehiä hevosineen ja resloineen. Kaikki tähän ajoon kutsutut kymmenkunta alustalais-talonpoikaa olivat, totellen käskyä joko jo tulleet, tahi parhaillaan tulemassa. Näitä viimeisiä vartoakseen, lämmiteläkseen ja saadakseen myöskin lähempiä määräyksiä moisniekalta, viivähtivät lähtijät tehtaen luona olevassa savottatuvassa, joka oli-kin sitä varten rakennettu, että siinä ropottilaiset ja muutkin hovissa asioivat alustalaiset saisivat viivähtää, jos sellaiseen oli aikaa. Eikä polttimosta ostetun viinapullon tyhjentäminenäkään ollut tuvassa kiellettyä, sillä hyödytti-hän menekki hovin omistajaa.

Tänä aamuna oli kuitenkin savotan viinavarasto kuitti. Hovissa viimeyönä sattunut moisniekkain juopottelu oli vienyt viimeiset pu-teleit niin tyyten, että saivat rah-tilaiset olla ilman. Ei tuota sentään kukaan kaivannutkaan. Kipakoi-vassa pakkasessa ilmaiselle ajolle lähtevät ja uhkaavaa aikaa aavis-televat miehet eivät olleet nau-tinnonhimoisia, heillä oli muuta-kin ajattelemista. Näistä huoli-matta pisti kuitenkin odottelijain puhelussa esiin luontainen hilpeys sellaisena kuin se karjalaisissa pilkahtaa aina, olipa sitten tilanne millainen tahansa. Näillä tari-noilla oli kuitenkin häkäkivensä, joka pilasi yhtenäisen mielialan.

Se oli eräs Häkkyrä niminen pienehkö mies, hovin alustalais-talonpoikia hänkin ja rahdin ajoon toisten keralla lähevä. Hänestä eivät toiset ensinkään pitäneet. Mies tunnettiin härnäilijäksi, kah-della olalla kantajaksi, liukkuipa huhuja, että Häkkyrä toimi ro-pottilaisien joukossa herran käty-rinä. Tämä viimeainittu virka liekin antanut miehelle tukea,

selkänojaa ja rohkeutta nokittelui-hin.

Tällä kertaa antoi Huuhkan Martin keralla saapunut tyttö Häkkyrälle aihetta pilaan ja piste-lyihin. Puheet lausuttiin miten milloinkin sattuiivat suuhun tule-maan, raa'an kaksimielisinäkin, sillä sen laatuinen mies ei liioin lajittelle puheitaan.

Jo tupaan tullessaan tunsu Mart-ti omituista läylövää vastenmieli-syyttä. Hän arvasi, että hänen mu-kanaan matkaava tyttö herättäisi huomiota, ja poika olikin siltä varalta varautunut, ajatellen osaa-vansa ivaajille vastata nasevasti. Mieluisampaa olisi ollut Martille olla sisälle menemättä. Nyt ei kuitenkaan ollut mitään muuta mahdollisuutta kuin pirttiin työn-tyminen. Tätä Huuhkan pojan mielessä ailahtelevaa tunnetta ei ole käsitettävä arkuudeksi tahi Lillan mukana olon häpeämiseksi. Pojan suhde tyttöön oli niin hen-non väräjävä ja herkkää, että ajatuskin sen vähimmästäkin louk-kaantumisesta tuntui painosta-valta.

— On se poika tuo Martti, on — aloitti Häkkyrä. — Osaa laittaa asian ladulleen. Kelpaa pojan ajella, kelpaa!

Uuninvieruspenkillä istuva tyt-tö säpsähti ja hänen poskilleen kohosi äkkilentoinen puna, jota tuikkulampun heikossa valaistuk-sessa ei kuitenkaan selvästi huo-mattu. Marttiin ei näyttänyt huo-mautus enempiä koskevan, hän katsahti vain syrjäsilmyksin mie-heen, kasvoillaan kysyvä ilme.

— Saisitkin nyt ensi hollille antaa tuon tytön minun rekeeni, jatkoi Häkkyrä. — Sinä nuori mies tarkenisit ilmanikin, minua vanhenpaa tuo lämmittäisi.

— Mitä lähdit, kun et tuntenut kuitenkaan tarkenevasi! vastasi Martti nasevasti.

— Häkkyrä kärvistelee matkas-sa viran puolesta, murahutti joku joukosta puoliääneen. Häkkyrä ei ollut huomautusta kuulevinaan, härnäili vain Marttia. — Taitaa poika olla ihan tyttöön naattunut? Vissiin viime yönäkin sen vieressä makasit?

— Somahan tuon luona oli ollakin. Sinulleko minun pitäisi tiliä tehdä töistäni, hyvällekin piissarille? puolustautui poika hä-täntymättä, vaikka tunsu tarinan kovasti kiusaavan.

— Ylpeä tunnut olevan poika. Isäsi on malttimies, näyttää nali-kassa polvi muuttuvan.

— Mitä sinä härnäät, Häkkyrä! Anna pojan ja tytön olla rauhas-sa, kielteli Holman Simo Häk-kyrä.

— Te ette ymmärrä leikkiä. Suottahan minä vain narrailen.

— Anna ihmisten lasten olla rauhassa ja mennä omin menoin matkalleen. Ei sinulla ole niihin mitään tekemistä.

— Koettelin vain pojan ja ty-tön luontoa.

— Häkkyrä on hovin puntari, joka mittaa ihmisten luonteet. Kymmenniekka mittaa viljat, moisniekka lukee rahat ja Häk-kyrä tutkistelee, punnitsee luon-teet. Sillä lailla tehdään tarkkaa, — kuului taas taannoisen miehen pistävä ääni nurkkauksesta. Nau-run hohotukset palkitsivat hänen ivansa.

— Mitä sinä sanoit? kivahti Häkkyrä. Tiedä mies, mitä haas-tat. Sinä nouset hovia vastaan!

— Mene kantelemaan!

Härnäilijä katsoi tälläkertaa parhaaksi perääntyä uhitteluissaan ja vaieta, sillä tarina rupesti kään-tymään tiukanlaiseksi. Hän paneu-tui istumaan uuninkuve-jakun ne-nälle, ruveten kaivamaan piip-puaan.

Lauluja kylän kujilta

Toimittus ottaa tähän näytteitä viime vuosisadan vaiheilla synty-neistä ja lauletuista piirileikki- ym. kansanomaisista lauluista Sakko-lassa ja sen lähiympäristössä.

Piirileikin alussa tavallisesti laulet-tiin:

Piirileikkiä alkaessa aina johtuu mielee,
missä kohtaa piirinlaajassa tytön
heila liehee?

Heilallein mie laulen
ja kellekkäs siit muille.
En laula ilman lintusille,
enkä metsän puille.
Jatko voi olla mm. näin:
Tule heilain tänä iltan piikko-
pimiässä,
jot ei olis kylän ämmät sinnuu
näkemässä.

Tahi:
Tule heilain tänä iltan kello
yksitoista,
jot ei ennää kylänämmät vahi
ikkunoista.

Laululla osoitettiin myöskin vasten-mielisyys jotakin poikaa kohtaan ja laulettiin mm. näin:

Älä poika harmaahattu meidän
rantaa souva.
Meidän mamman tyttäret ei
harmaahatul jouva.

Yksi poika meillä kävi ilta-
hämärällä,
nyt jos tulluo toisen kerran,
viskaan kämäärällä. (*) alh.)

Älä sinä poika ylpeile,
sillä talosi ei ole linna,
Tälläsen likan kunnia maksaa
sinun talosi hinnan.

Mitä sä poika kopeilet,
vai olenko sulle velkaa?
Ajaksi sull en rupea,
jos ijäksi en kelpaa.

Pojat puolestaan lauloivat:

Pirkkele, saattana, mutisi Tenik-ka loivaa mäkeä kävellessään ja hänen uljakat silmänsä saivat ryhevien kulmien alla tavallista kiinteämmän käskijän ilmeen.

— Hovi makkamas, hepoin seinivieri seisso ku kirkkomäki, hittu tulemas, haasteli harmistu-nut isäntä savottaan lähetessään ja heilutteli uhkaavasti pamppuaan. Horjahti tulija puolelle ja toiselle, mutta tanitti vastaan ja säilytti tasapainonsa. — Muistamatta enää polttimomestarin rienaamista, mi-kä lähtiessä oli ollut hänen aiko-muksensa, työntyikin Tenikka savottatupaan, jossa reisulle läh-tevät miehet oleskelivat.

Karmakan räikeät olivat ne hy-vät huomenet, jotka ärtynyt isäntä karjasi pirttiin tultuaan: — Pirk-kele!

Tällöin lähtivät miehiltä lakit päästä kuin pyyhkäisten.

— Sattana! karahti taas uudes-taan, epäsuomalaisesti äännettyä ja naurattavana, mutta kuitenkin täysipainoisena, sillä piiska lojahti likimmäisen ropottimiehen pääl-lystämättömän turkin selkämyk-seen. Leikki oli kaukana. Karu todellisuus oli miesten silmät edessä mustaverisenä ja parrak-kaana. Julma todellisuuden henki-löitymä, jonka silmät kiiluivat verestävinä, huulet möhöttivät punaisen paksuina ja terveet ham-paat täysrivisinä. Se oli Tenikka, Peljäjärven hovitilan alustalaisten hirmu.

Herra! — sai Häkkyrä sano-tuksi.
— Pirkkele, Häkkyrä! sinu pi-tämäs muka perä katsoma, minu rankki sinula luppama, sinu mak-kama, hepoini seisattamas, — sat-tana!

Moisniekka tarttui miestä rin-nuksista ja nyki sitten edestakai-sin niin, että niskat vain Häk-kyrältä nytkähtelivät. Kurja kä-tyri oli kuin hiilillä, häntä tuntui kuumaaavan sieltä ja täältä. Nyki-minen siinä toisten näkyvissä tun-tui ilkeältä ja lisäksi peloitli

selkään saaminen, mutta pahim-malta tuntui se, että herra oli il-moittanut hänen saaneen rankkia palkaksi silmälläpidosta.

Tenikka lopulta jätti miehen rauhaan, tarpeeksi reutoiltuaan. Hänen pampukas kädensä laskeu-tui ja pysähtyi riipuksiin, niin että kasakkapiiska piirsi lattiaa, vasen käsi vetäytyi puolikulmaan puus-kaan sivulle. Niin seisautui herra keskelle pirtin lattiaa komento-tietoisin asennoin ja aloitti sen pu-heensa, mikä hänellä aina oli ta-pana pitää ropottilaisille, saatikka nyt, kun hänen kulmissaan kihel-möi ja päässä uunipalona uumu-sivat mielihohteet. Tällaisen haih-tumailillaan olevan humalan pöp-perössä hän aina vasta täysin näki oman käskijäylemmyytensä ja alustalaisten alaisuuden, mitä-tömyyden ja lurjusmaisuuuden.

— Te sattana — te sikat!

Tenikka pysähtyi tämän sanot-tuaan, ikäänkuin tutkiakseen vai-kutusta. Miehet olivat kasvoiltaan vakavia, kukaan ei virnistellyt.

— Te olemas laiska, hitu laiska. Tulemas hovi makkama, sanotta-tupa makkama, hittu! Te pitte kuritta kaikki möllikkä. Te pitte aja pois kontu. Minu käskke ka-sakki kaattama kaikki talo uuni.

— Herra, sai eräs ropottilaisista sanotuksi. Meitä oli ensiksi kä-sketty tähän.

— Mitä sinu pulitta, varis. Minu takto tiettu kaikki nimi, kaikki laiska nimi.

Pelokkaina miehet alkoivat lue-tella nimiään perimmäisestä nurk-kauksesta alkaen.

Huuhkan Martin vastaus ei näyttänyt Tenikkaa tyydyttävän. Siinä soinnahiti jotakin nuorek-kaan raikasta ja pelotonta, se ei ollut sävyllään niin aran-alaku-loista kuin toisten antamat vas-taukset. Moisniekka tuli pojan eteen, aikoen pitää ripityksen, mutta silloin hänen ajatuksensa kääntyivät. Hän huomasi, että pojan ja Holman välissä istuja oli tyttö.

Siksi mä aina laulelen,
kun laulu on ajanvietto.
Toisella puolen pitäjä
on pojalla mielitietto.

— — —
Luuletkos likka, ett sinua riijaan
mä näillä kymmenillä,
on niitä tyttöjä muuallai,
kun tään kylän emännillä.

— — —
Hyvä on pojan laulella,
kun helijä on ääni,
valta on likkoja valita,
kun lavia on lääni.

— — —
Ah, jos saisin takaisin sen ajan,
jonka elin
ja sen huitun herasilmän,
jota rakastelin.

— — —
Mut en mie itkent illallakkaan,
vaik olj paha-mieli,
ku sängyst laita lohkesi
ja henttuin maahan vieri.

Jos poika voi kimmastua ämmien
tarinoista ja lauloi:

Tään-kylän ämmät, kippura-
hännät, kupparit ja noijat,
mie vaan riijaan ketä tykkään,
minkäs sille voivat.

(*) Kämärä = Juurakko)

Niin pitäsi pojan juuvva,
jot sais talutella,
saisiit ämmät totta haastaa,
ei huolis valehella.

— — —
Pois mie lähen täst kylästä,
takaisin en tallaa,
enkä ennää tämän kylän tyttäriä
hallaa.

Vieraan kylän pojista voivat tytöt
laulaa pilkallisesti:

Vieraan kylän poikki tulluo,
ai hyväne-aika!
Heil on hiukset kammattu,
mut piikkonen on paita.
(Piikko = Karkea rohdin kangas)

Vieraan kylän pojat taas lauloivat
poistuessaan:

Vieraan kylän poikia ollaan,
pilkalla tultiin tänne,

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

Suvantolan Aleksi

Metsä aarteensa avasi
Vellamo rantakivellä
helkytti kannellaan.
Ikitietäjän
partasuiden henget
haastoi hälle havinassa tuulen.
Naavapartain hiljaa heiluessa
paljon kummaa tarinaa hän kuuli
kulttuurista,
jonka kauan sitten
taatot
etsiessään totta,
pyhää
ikihyväksi jo havaitsivat.
Viisahille viitoittivat
tienkin:
»Hyvyys, kauneus on kaiken mitta.»
Siitä pojan sieluun syttyi palo.
Tulevaisille tuon tiedon siirrän!

Edessä oli
teknillisiä vaikeuksia:
Konekiväärien nauru,
dollari-irvistys,
kranaattien, pakoputkien
ja jazz-rumpujen
jumaloitu pauhu.
Grammofoonin levy kuulutti:
Kovuus ja hyöty
on kaiken mitta!
Mainosrobotit
löivät runoilijan.
Jotakin sentään
rippeitä jäi jäljelle.
sen päivän varalle
jolloin
tyhjiyden kammo
saa ihmiset jälleen palaamaan
salaisille
ikiviisauden lähteille.

Aku Mänty

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

eikä me riijata, tään-kylän-
ämmät, teijän tyttäriänne.

Laulut hipuivat joskus melkoisen
lähelle henkilökohtaisuutta ja olivat
kohdistettu määrättyyn henkilöön.
Esim. näin:

Mie en taho heilaksein Jussii,
enkä Jurkkaa,
enkä lähe läksijämmeks
toisen tuvan nurkkaa.
Näillä pojilla ei ollut omaa ko-
tia, vaan olivat alivuokralaisena,
(läksiäimenä), jonkin asunnossa,
jossa vain määrätty nurkkaus oli
asianomaisen hallinnassa.

Toisenkinlaista henkilökohtaista
laulusta saattoi ilmetä:

Raita kasvoi rannalla ja juuret
tuvan alle,
minun mielein yöt ja päivät
tekkyö Juhanalle.

Juomari-pojat eivät olleet sen-
aikuisten tyttöjen mieleen.

Vaikka virstan vettä käyn,
ni ei miu jalkain kastu,
mut juomari-pojan jälestä
en askeltakkaa astu.

Pojatkin joskus tunnustivat petty-
myksensä, esim. seuraavasti:

Minkälaiset pitoheilat myö
siun kansais saatii!
Siun on vähä sinneppäi,
mut miun ei maksa laatii.
(Laatii = puhua)

Vastanainut rouva Matilainen
kertoi ystävälleen häämatkastaan:

— Ja kun sitten eräänä päivä-
nä meidän piti lähteä matkalle
halki erämaan, kieltäytyi tuo
idioottimainen kameli tietenkin
nousemasta ylös.

— No, mutta hyvänen aika ja
jo heti häämatkalla, sanoi ystä-
vätär.

Rajapyykkejä

90 vuotta täytti 12. 7. 61 vanha-
emäntä Helene Lemmetti o.s. Riilo-
nen kotonaan Lempäälässä. Kotoisin
Sakkolan Petäjärveltä.

90 vuotta täytti heinäkuun 17 p:nä
tv. Vilppulassa Tuomas Revon leski
Loviisa, os. Ukkonen. Kotoisin Sak-
kolan Kaarnajoelta.

60 vuotta täytti kesäk. 22 p:nä, tv.
Johannes Kajorinne (Eeva) Orivedel-
lä, kotoisin Sakkolan Vilakkalasta.
On nykyisessä kotikunnassaan ottanut
innolla osaa kunnalliseen, seurakun-
nalliseen ja yhdistystoimintaan.

60 vuotta täytti 29. 6. 1961 op. Vil-
jam Kuparinen Sippolassa. Hän on
jo tehnyt pitkän päivätyön opettajan
uralla ja on häneltä riittänyt aikaa
sen ohella moniin hyviinrienteihin.

50 v. täytti jo 20. 5. 1961 talon
emäntä Emma Koiranen Lempäälän
Kuljussa. Kotoisin hän on Sakkolan
Purpuasta. Hän on virkeä ja toimin-
tatarimainen, sekä taloustoimiensa
ohella ottanut osaa monenlaiseen seu-
ratoimintaan.

50 v. täytti 7. 7. 61 Saima Lamppu,
os. Olkinuora Vesilahden Palhossa.
Kotoisin hän on Sakkolan Petäjärven
Hovinkylästä.

50 v. täyttää isäntä Tauno Kurikka
Vesilahdella 22. 8. 61. Kotikylä Petä-
järvi, Sakkolassa.

50 v. täytti 30. 6. 61 maanvilj.
Väinö Kuparinen Punkalaitumella.
Entinen kotipaikka Lapinlahden kylä
Sakkolassa.

50 vuotta täyttää 20. 8. 61 kers.
Vilho Kuparinen Lahdessa. Musiikki
on ollut hänen harrastuksensa ja
työnsäkin läpi elämän. Kotoisin hän
on Sakkolan Petäjärveltä.

50 vuotta täyttää talonemäntä Anna
Lemmetti Lempäälän Ahtialassa. Ko-
toisin hän on Sakkolan Petäjärveltä.

”Kortti tuo ja kortti vie, mut’ vihannesviljely on onnenkauppa”

Sallittaneen tuo pieni muunnos van-
haan sananparteen, koska sanonta niin
hyvin kuvaa sitä riskiä, joka puutar-
hurin on otettava yritystä perustaes-
saan. Rohkean yritteliäisyyden tulok-
sena on pidettävä nuoren yrittäjä-
parin Anna-Liisa ja Einar Rautanevan
vihannestarhaa, jonka he ovat perus-
taneet Lastusiin. Einar Rautaneva osti
isänsä maatilasta vajaan hehtaarin
suuruisen maa-alueen, jonne hän ra-
kensi aluksi yhden lasisen kasvihuo-
neen sekä lämpökeskuksen. Lasinalai-
sen viljelyksen suuruus oli n. 200 m².
Saavutetut tulokset rohkaisivat paris-
kuntaa rakentamaan seuraavana vuon-
na toisen samankokoisen huoneen en-
tisen rinnalle. Itse viljelytapahetimit-
ta kertoi Einar Rautaneva: ”Me vil-
jelimme aluksi useampia artikkeleita,
mutta siirryimme ja vuonna 1957 yk-
sinomaan kurkunviljelyyn, koska sillä
tuntuu olevan täällä eniten menekkiä”.
Suurimman osan sadosta Rautanevat
myyvät Tampereelle, mutta myöskin
Lempäälään menee huomattava määrä
kurkkua kaupaksi. Huonetta kohti on
satoa saatu n. 5000 kiloa. ”Kasvu-

Kurkut kuin halot. Anna-Liisa ja
Einar Rautaneva sadonkorjuutyössä.

KASKUJA

Sakkolan Ojaniemen kylässä eleli
vuosisadan vaihteessa vanha mummo,
jolla oli ainainen taipumus, puhues-
saan kääntää lauseet, tahi asiat jon-
kinverran sekasotkuun. Esim. näin-
kin:

Lämpösän Juones näkkyä olla pel-
lollaa, kyntänyök hää vai astuvoinuo
(Aestäminen), rek on hevose peräs.
Oli paksuluminen talvi ja sen hail-
toja mummo selitti näin:

Nyt ei tuolt lumelt taho saaha mit-
tää aikoihi. Meän pojatki ko käivät
Petäjäjärve-niitylt heiniä ottamas, ni ei
saattuiet, ko pikkaraise resloi al taka-
puole sisäs. (Piti sanoa: Takapuole
al resloi sisäs.)

Suvanto-järven toisella puolen
eräässä kylässä asusteli myös eräs
samanthylinen mummo, mutta hänellä
oli aina niin kiire puhuessa, että sa-
nat eivät sen vuoksi ennättäneet oi-
keaan järjestykseen. Hän saattoi lau-
kaista mm. seuraavan sanelman: »Ei
tule mittää! Päivä on kymmenäis,
kello on kymmenäis, -viel on juotta-
matta, lehmät varistamatta, Simo
sano, Antti sano: hutt-pattaa, kakka-
raa, kopraverra omenii.» Ainoastaan
paikallismurteen täysin tunteva pää-
see tästäkin selville, mitä tarkoitettiin
sanoa.

— Te varmaan voitte lainata
minulle tonnin?

— Mutta enhän tunne teitä lain-
kaan. Miksi ette kysy joltakin tut-
tavaltanne?

— Silloin en varmasti saa mark-
kaakaan!

alustana on tähän asti ollut multa,
mutta ensi syksynä on aikomus siirtää
turvepehku-viljelyyn. Sitä varten on
jo tilattu junavaunullinen Kihniön
turvetta”, kertoi haastateltavamme ja
jatko: ”Turvepehkuu käyttäen on
saatu jopa kolme kertaa suurempia
satoja kuin multapenkissä”. Kun tässä
kasvitarhassa omistajat itse suorittavat
työn, niin on siinä kurkunpoimimista
jos on muitakin hommaa. —EN—

yli ryntäävät vihollisjoukot takaisin.

Muutaman kilometrin päässä kylästä kohosi Kyöniinmäki. Täältä saattoi kirkkailla ilmoilla nähdä taivaanrannassa Laatokan pinnan. Mäki oli myös erikoinen siitä, että sen somerikoissa viihtyivät metsäsiat. Jos oli onnea matkassa, näki näitä harvinaisia eläimiä juoksentelemassa pesäönkaloittensa välillä. Tänne mäelle teki meidän perheemme ennen sotia joskus kauniina kesäsununtaina retken. Uuvuttavan kiipeämisen jälkeen ylös rinnettä maistuiivat eväsvöileivät todella herkullisilta. Meillä kotona on vielä tallella monta aurinkoista valokuvaa, joissa retkeilijät poseeraavat Kyöniinmäen aholla.

Suvanto oli kalainen järvi. Sen voi päättellä jo silmäilemällä karttaa. Laatokasta nousivat lohet virtaa ylös Taipaleenkosken kautta. Suvannossa ne saattoivat levähtää joitakin aikoja ja sitten alkaa taas raskaan vaelluksensa Kiviniemenkoskea pitkin yhä ylemmäksi. Lohikalastusta ei minulla kuitenkaan ollut tilaisuus seurata, mutta verkkojen ja katiskoitten kokeamiseen pääsin usein mukaan. Myös uistimen vedossa sain silloin tällöin nähdä peloittavan suurien hankien nousevan veneeseen. Sorsanpyynti sivuutti satumaisuudessaan kuitenkin kaikki rajat. Jos täällä muualla Suomessa kertoo Suvannon sorsasäiliistä, saa palkakseen säälivän katseen ja olankohautukset. Sorsapaljouden selittäminen kuitenkin jälleen edullinen maantieteellinen sijainti. Vesilinnut lentävät nimittäin vesistöjä pitkin muuttomatkailaan ja Suvanto saattaa olemaan juuri näiden lintujen kuningastiellä.

Kylän keskivaiheilla kotini rannioitten lähellä maantien toisella puolella oli kuusiaidan ympäröimä rapeutunut puutarha. Keskellä nurmikkoja lojuivat horsmien peittämät ison talon rauniot. Tämän Mamejeffin talon ympäristöineen muistan hämmästästi jo ennen sotia. Talon tienoilla viiپی lapsen mielikuvissani omalaatuinen mystinen salaperäisyys, lie-

vän pelonsekaisen outouden siivittämänä. Paljon kuulin vanhemmilta ihmisiltä juttuja tämän talon vanhimista asukkaista.

Toinen erikoinen paikka kylässä oli Riiskan joen varrella keskellä peltoa myöskin kuusiaidan suojaama alue. Täällä oli ollut upea huvila, josta vain rauniot näkyivät olevan jäljellä. Sieltä kuusiaidan välistä eräänä kesäisenä päivänä me Kekin Uskon kanssa näimme jotain erikoista. Vihollisen hävittäjä ilmestyi äkisti matalalla lentäen pellon ylle. Kone kaarsi niin alhaalta järvelle päin, että punaiset tähdet loistivat selvinä ja voimme paljain silmin erottaa myös parrakkaan lentäjän. Tämä tapaus vaikutti omituisesti. Se aivan kuin herätti minut odottamaan jotain mulistavaa tapahtuvaksi. Niin, sinä kesänä me sitten jouduimme lähtemään toistamiseen evakkotaipaleelle.

Mieleeni on jäänyt koulun hiihtokilpailut. Edellisellä viikolla minulta katkesi toinen suksi käyttökelpotomaksi ja olin onneton, kun kilpailuhaluni oli suuri ja nyt näytti, etten pääsisi mukaan ollenkaan. Viljoenoni pelasti tilanteen. Hän teki yksinkertaisesti minulle uuden suksen, ja niin saatoin lähteä kilpailupäivänä koululle toiveikkain mielin. Itse kilpailu oli surkea esitys kokonaisuudessaan. Tuo miesopettaja-poloinen paljasti kyvyttömyytensä meidän mieltämme melkein säälittäväällä tavalla. Hän johdatti innosta hehkuvat kilpailijat pallelta alas järven rantaan. Jään päällä oli ilkeä vesikerros, joka tarttui ahneesti suksenpohjaan, kun hiihtäjä erehtyi jäälle. Nyt opettajaparka määräsi kilpailijat riviin jäälle. Hän osoitti jäälle asetettua keppiä keskellä järveä ja vaati kilpailijoita hiihtämään sen ympäri ja palaamaan takaisin hänen luokseen, jossa maali sijaitsi. Tämä oli todellinen koettelemus murtomaahiihdon luvatus kansan lapsille. Hiihtää vesisohjossa tasamaata, samalla kun houkutteleva, vaihteleva, murtomaa avautui heti koulun oven edessä silmää hivelevänä,

se oli hulluinta, mitä me niihin aikoihin tiesimme.

Talvella pääsin myös setäni mukana metsästäämään. Ihmettelyni oli suuri, kun näin, että jänis tuli esille pensaikosta juuri odotetusta paikasta. Luottamukseni metsästysasioissa setäni oli rajaton. Ajokoira Junun kanssa olimme ehkä parhaat ystäväit maailmassa. Tuo ystävyys ei ollut mitään kaupunkilaisten koirarakkautta. Siihen ystävyyyteen sisältyi paljon. Nokisen pienen saunan sisällä, jossa asuimme, muistutimme me ihmiset myös hyvin paljon eläimiä. Koiran kiintymys lapseen, jonka se tietää pitävän itsestään, on hämmästyttävä. Useat olivat ne ateriat, joilla Junu popsi poskeensa tasaveroisesti ruokaa ystävänsä kanssa, päästen myös osalliseksi parhaista herkkupaloista, joita neuvokas äitini loihti esiin niukoissa oloissa.

Eivät nuo seudut, eivätkä nuo tapaukset silloin tuntuneet mitään erikoisilta. Nyt vuosien perästä, kun kaikki todellinen kosketus tuohon satumaahan on menetetty, värähtää sisimmässämme kummallisesti, kun tulee puhetta näistä asioista. Minä olen vieläkin lapsi, mutta voin kuvitella niiden aikuisten tunteet, jotka muistelevat omia vaihteita Riiskassa. Vaikka usein tapaa riiskalaisia, harvoin sattuu, että noiden keskustelujen aikana kohotaan menneitten aikojen tunnetasanteille, joilla liikuttiin miltei jokaisen tupatarinan aikana siellä Riiskassa. Tekisi tässä mieleni verrat meitä yksityisiin säveliin. Jokainen soinnahtaa kyllä omalla tavallaan, mutta melodiana ei kuitenkaan synny. Jotain puuttuu ja se jokin on tuo pieni Suvannon rannalla oleva kylä.

Penitti Skyttä

Kirjoitukseen »Riiskan seuduilla» lisää toimitus, että siinä mainitun Mamejeffin talon omistivat jo pitkän aikaa Tenkasen veljekset. Sota oli polttanut talon ja runnellut ympäristöä, mutta ennen viime sotia oli talo, sen pellot ja puutarha, ensiluokkaisessa kunnossa.

Eräiden kauppiaiden toimivaihteita tämän vuosisadan alkupuolella Sakkolassa ja Räisälässä

Kirj. J. Koiranen. (Jatkoa edelliseen numeroon)

Viimeksimainituista veljeksistä, varsinkin nuorin, oli erittäin aktiivinen luonteeltaan. Kun hän ei aina saanut tahtoaan läpi vanhalta isältään ja veljiltään, sovittiin niin, että Filemon pojalle annettiin oma osuutensa talosta, jolla hän pääsi alkamaan sekatavaraliikettä vuokraamisissaan n.s. Ristniemen hovin rakennuksissa, silloin saman pitäjän Kuninkaanristin kylässä.

Nyt alkoi pirteä ja tarmokas liikemies hoidella kauppaansa aivan ilmiömäisellä vauhdilla, jossa naapurikylän rikkaasta talosta saatu morsiankin oli suureksi avuksi. Onni ja menestys suosivat yritystä, eikä mennyt pitkää aikaa kun hän jo saattoi ostaa naapurista maatilan, johon rakennutti suuren liiketalon ja karjakartanon. Vuosien mittaan hän vielä osti monelta pienviljelijältä naapurikylän maita, niin ettei ollut ihme jos häntä jo kutsuttiinkin kansan keskuudessa »Ristniemen herraksi». Menestys oli siis hyvä ja itseluottamus kasvoi sen mukana. Mutta, »Niin muuttuu maailma Eskoseni», lausui Kivi aikoinaan. Melkein huomaamatta alkoi tämän vuosisadan alussa levitä n.s. »Pellervolainen aate» kaikkine toimintamuotoineen. Myös Kuninkaanristin ja Ruununvallon kylissä oli monta nuorta miestä ja naista niiden joukossa m.m. Matti Varvas jotka sortovuosina alkoivat perustaa kotikouluja, nuorisoseuroja y.m. joissa luettiin ahkerasti niin sivistyksellisiä kuin taloudellisiakin asioita. Varsinkin Pellervolehti Hannes Gebhardin innoittamana tuli hyvin suosituksi. Sen neuvon mukaan perustettiin monen kyläkunnan yhteinen osuusmeijeri, joka kaikkien tyydytykseksi tuotti kaivattua rahaa melko rahatto-

maan seutuun. Meijeripuuhaan yhtyi myös kylän vauras kauppias, sillä olihan hänellä iso karja. Kohta tämän jälkeen alettiin puhua myös Osuuskassan ja Osuuskaupankin tarpeellisuudesta.

Nyt alkoi kauppias jo aavistella pahaa. Eikä aikaakaan kun kumpikin osuuskunta oli jo perustettu ja kaiken lisäksi osuuskaupan Ristniemen myymälä aivan entisen yksityiskaupan viereen, sillä olihan tämä maantieteellisesti keskeinen liikepaikka, aivan Vuoksen kapeimman kohdan luona, johon Vuoksen laivareitti päättyi.

Tähän oli helppo varsinkin avovenen aikana tuottaa tavaroita Antreasta ja aina Viipuristakin saakka.

Osuuskauppa alkoi toimia hiljalleen ja yksi toisensa jälkeen kylän vauraimmat talot liittyivät osuuskaupan jäseniksi ja tekivät sieltä ostoksensa. Tämän huomasi luonnollisesti myös kauppias Filemon, mutta vaikka hän alensi tavarain hintoja aivan viimeiseen saakka, niin sittenkin menivät ostajat osuuskauppaan. »Mitä nyt keinoksi!» päivitteli kaikinpuolin rehti kauppias. »Nyt tiedän mitä teen, kuultiin hänen sanovan, ei ainoastaan kotona vaan monelle muullekin. Hankin tavaraa niin halvalla kuin mahdollista ja myyn sen aina alle Osuuskaupan hinnan. Kun kerran kilpaan kävivät, niin kilpaillaan sitten, että nähdään kenen paidassa kaulus kestää. Eikä minua mikään niin ihmetytä, kuin tuo Varpaan Mattikin, kun hääki on ruvennut heijän joukkoonsa, vieläpä johtomieheksi. Mies mikä on ollut pyhäkoulun opettajana, nuorisoseuran esimiehenä ja monet vuodet kansakoulun opettajana, ni hää ryhtyy näihe hupsu-

loihe joukkoon. Kyllähän minä tiijen mikä siitä lopulta tulee. Nyt ne saavat velkaa niiltä Viipurin tukkukauppiailta, mutta sitten kun niille tulee tiukin aika, niin silloin ne panevat velat perimykseseen ja siinä silloin jää talottomaksi toinenkin mies takauksessa ollessaan.»

Kerran olivat kauppiailta miesten saapaskengät lopussa. Hän tuumi mistä niitä nyt halvimmalla saisi. Johtui mieleen, että naapurikylässä on suutari n.s. Korven Riku. Tämä kuulu suutari, joka aikoinaan oli käynyt niin Venäjän kuin Suomenkin suutarinsälin koulut osasi tehdä kenkiä minkälaisia kenelle vain oli tarvis. Hänen luokseen meni Filemon. Kyselyään kuulumiset selitti kauppias suutarille, että hänelle pitäisi tehdä 12 paria saappaita. »No milaisia niiden tulisi olla?» kysyi suutari. »Ne pitäisi halpoja ja kohteita». »No eiks muust uo välillä mittiä», sanoi suutari. »No ei. Ne pittää olla halpoja ja kauniita». »No tehää ne siit 8 mk parilta». Sen halvemmaks ei minulta tule». »No tee sitte ja tee joutusaa, sillä niitä ois oikei tarvis». Kertoi siinä vielä suutarilleki mieliharminsia ja kuinka hänen on kilpailussa pärjättävä. Suutari nahkat hangittuaan ryhtyi heti töihin. Eikä kestänyt kun hiukan toista viikkoa, kun luvattu saapasmäärä oli valmis. Tiedon saatuaan tuli kauppias itse niitä pois hakemaan jolloin suutari kysyi, että miltä ne nyt näyttävät. »Nämä ovat oikein hyvät, niinkuin oli puhekin». Maksoi suutarille sovitun hinnan ja läksi hyvillä mielin kotiin ajamaan.

Kohta seuraavana päivänä tuli eräs Räisälän pitäjän Humalais-

ten kylän (johon kaupalta matkaa oikotietä n. 6 km) mies Par-
ran Pekko ja osti yhden parin
sopivaksi koeteltuja saappaita, kun
tinkimisen jälkeen sai mielestään
halvalla. Saman päivän iltana tuli
eräs naapuri »Karolan kylän» mies
ja osti toisen parin. Seuraavana
päivänä kun oli kovasti sateinen
ilma olivat kumpikin panneet
uudet saappaat jalkaansa mennessä
metsätöihin. Mutta miten ollakaan.
Päivä ei päässyt puoleenkaan kun
alkoivat kengät jalkojen alta
hajota. Jopa niin, että ompeletkin
ratkesivat ja jäljelle jäi tuskin
muuta kuin ränsistyneet varret.
Arvata sopii kuinka miehet olivat
tuohtuneet tällaisista uusista ken-
gistä, jopa niin, että samana iltana
naapurin mies kiikutti saapas-
räpäleet kauppaan takaisin ja ma-
naili kauppiaille, että millaista
tavaraa sinä oikein myyt. »Siin
ovat. Ja hinta takaisin ihan pai-
kalla!» Eikä siinä muu auttanut
kuin antaa kenkien hinta takaisin.
Seuraavana päivänä toi Humalais-
ten kylän mies takaisin ostamansa
saappaat, eikä siinäkään auttaneet
vastaselitykset, että ne hän teki
pitäjän kuulu suutari, vaan rahat
oli annettava takaisin. Kun näin
alkoivat myydyt kengät takaisin
tulla, tuumi Filemon, että takai-
sinhan ne viepi suutarille hänkin.
Pani kengät kärryihin ja ajoi Kor-
ven Rikun luo alkaen manata,
että mitä kenkiä sinä oikein teet.
Kun mitä myyt, niin aina tuodaan
heti räminä takaisin. Minäkin toin
takaisin ja anna maksetut rahat
pois, sillä sinun syytäsihän tämä
on. »Vai minun syytäni! Sinähän
käskit tekemään 12 paria saap-
paita ja eikö niitä se määrä ollut.
Sinä sanoit, että niiden pitää olla
kauniita ja huokeita ja pois ha-
kiessasi vielä sanoit, että hyvät
ovat. En minä niitä itseäni var-
ten tehnyt, enkä takaisin ota.
Se on parasta ettet tämän pitem-
pää rähise. Vie kengät mihin
tahansa», sanoi suutari. Kun kaup-

pias huomasi ettei kovalla asiaa
auteta, rupesi hän puhumaan hy-
vää, »Kun minulta pilaantuu koko
kauppamaine, niin etkö ota näitä
takaisin millä hinnalla tahansa.
Myy sinä ne, eihän sinun maineesi
siitä kärsi.» »No se on toinen
asia jos niin sanot. Mutta en mi-
nä niitä takaisin ota 6 mk:aa kal-
liimmalla hinnalla parilta». »No
siinä ovat». Suutari Riku maksoi
kauppiaille 60 mk ja niin erottiin.

Suutari muisti, että nyt olivat
huomenna syysmarkkinat Viipu-
rissa. Minä vien kengät sinne ja
myyn ne torilla. Seuraavana aamu-
na nostettiin Noisniemen laiva-
laiturista kenkälaatikko laivaan ja
Riku lähti niiden mukana kohti
Antreaa ja Viipuria. Markkina-
päivän aamuna oli Riku varhain
kenkineen Punaisenlähteen torilla
ostajia vartoamassa. Mutta kai-
keksi harmiksi sattui kolea ja sa-
teinen päivä, eikä kenkien ostajia
ilmaantunut. Hänelle tuli kova
vilu ja johtui samalla mieleen, että
hänpä tarjoaakin nämä kengät
Antroi Nikitinin kenkä ja nahka-
tavaraliikkeeseen, joka oli Viipu-
rin suurin sen alan liike. Niin hän
tekikin ja vietyään sinne kengät
sovittiin niiden hinnaksi 3 mk pa-
rilta. Suutari sai rahat ja lähti
ryppyille.

Kun kauppias Filemonilla oli
kenkiä tarvis, niin oli hänkin tul-
lut Viipurin markkinoille saman
päivän aamulaivalla. Entiseen ta-
paan hän meni Nikitinin liikkee-
seen kysyen miesten saappaita.
»Kyllä meillä niitä on», selittivät
kaupanhoitajat. »Niiden hinta on
laatuun katsoen 10 mk pari.» »No
pankaa meille tulemaan mikä teil-
lä niitä on». Niitä on 10 paria. Kah-
den päivän kuluttua saapui Rist-
niemen laiturille F. Lampulle
osoitettu kenkälaatikko, jonka
kaupanhoitaja Suomalainen haki
pois. Kun kaupassa kenkälaatikko
avattiin huomasi kaupanhoitaja
heti, että nämä kengäthän ovat jo
meillä olleet. Hän kutsui isännän

niitä katsomaan ja sanoi, että mis-
tä ihmeestä sinä olet saanut ne
samat kengät jotka meillä jo oli-
vat. »Älä löpöttele, ei ne aina-
kaan samoja ole.» »No katso nyt
ihmeessä. Eikö nämä ole juuri
niitä kenkiä mitkä Korven Riku
meille teki? Pohjat ovat paksusta
pahvista ja vasikannahalla pääl-
lystettyjä. Kenkien kannat liiste-
rillä kovitettut ja lankilla vain
kauniiksi lankatut». Lähemmin
saappaita tarkasteltuaan kirosi
kauppias synkästi. Jo kirosi toi-
senkin kerran, vaikka olikin kir-
kon mies. Hetken ääneti oltuaan
sanoi hän sitten kauppa-apulaisille:
»Tästä asjasta ei sitte puhuta kelle-
kään mittä!» Eikä siitä uskallettu
puhuakaan ennen kuin kaupan-
hoitaja Suominen oli vuoden pe-
räästä muuttanut naapurissa ole-
vaan osuuskauppaan. Kengät hä-
visivät seuraavan yön aikana tun-
temattomalla tavalla. Joku arveli
niiden joutuneen maan alle, mutta
varmasti sitä ei liene tienneet
muut kuin isäntä itse.

On yleensä sanottu, että kun
vahingot alkavat tulla, niin ne
eivät jää yhteen, vaan niitä seuraa
monta peräkkäin. Tämän kohtalon
alaiseksi joutui mainittu kauppias-
kin. Suurin niistä kaiketi lienee
ollut se kun seuraavana kesänä
kohtasi tulipalo, joka vei koko
ison kartanon kaikkine irtaimis-
toineen. Isäntä itse oli puhdistanut
hellan tuhasta, jonka vei päre-
kopassa karjakartanon kujaan.
Tuhkat olivat niin kuumia, että
olivat sytyttäneet korin ja ympä-
rillä olevat pahnat tuleen. Kuu-
mana kesäpäivänä tulipalo sitten
alkoi aivan räjähdysmäisellä voi-
malla, niin nopeasti ettei sammu-
tustoimista ollut apua, vaan paloi
koko talo maan tasalle. Tämä oli
taloudellisesti musertava isku kun
vakuutukset olivat käytännöllis-
esti katsoen olemattomat. Tästä
ja varsinkin siitä kun muutaman
vuoden kuluttua kuoli puoliso, tar-
moka talon emäntä, murtui isän-

SAKKOLAN JUHLA

JA

ALEKSANTERI AAVAN PATSAAN PALJASTUS

on Lempäälässä 5. ja 6. päivänä elokuuta 1961.

AATTOJUHLA tarinatuokioineen Manttaalitalossa Lauantaina 5. 8. kello 16. Mm. selos-
tusta Lempäälästä. Vapaata keskustelua ja puheita, lausuntaa ym. Illalla vanhoja
sakkolalaisia tapoja kuvaava näytelmä: »Ennen häitä».

Sunnuntaina 6. 8.

JUMALANPALVELUS Lempäälän kirkossa klo 10. Saarnaa lääninrovasti Joonas Laurila. Sen
jälkeen välittömästi kunnianosoitukset sankarihaudalla ja Karjalaan jääneiden vaina-
jien muistomerkillä ja Aleksanteri Aavan patsaan paljastus. Nämä tilaisuudet radioidaan.

PÄIVÄJUHLA Keskuskoululla alk. klo 14.30 ja ILTAJUHLA Manttaalitalossa klo 19.30. Juh-
lissa monia arvokkaita esityksiä ja iltajuhlassa Haparaisten nuorisoseuran esittämä
hauska näytelmä.

Ravintola on juhlapaikoilla.

Juhlakanslia on Osuuskassassa ja majoitusvaraukset olisi tehtävä mikäli mahdollista
1. 8. mennessä.

SAKKOLA-JUHLAN JUHLATOIMIKUNTA

Vihanneksista terveyttä

Rautanevan Puutarha

Omist. ANNA-LIISA ja EINAR RAUTANEVA
Os. L e m p ä ä l ä, Sotavalta, puh. 57 2 soittoa

nän mieli niin, että hän lopetti
kaikki liikehommat. Teetti vain
pienen asunnon vanhuutensa olin-
paikaksi unohtipa kaikki aikai-
semmat kinansa osuuskaupan ke-
rakin niin että suoritti henkilö-
kohtaiset ostoksensa siitä.

Tämä nuoruudessaan niin kiih-
keän toiminnan mies vietti sitten
elämän antaman viisauden kirkas-
tamana ja ehkä nöyryyttämänäkin
valoisan ja tyynen elämän illan.
Hänen mielivirtenään oli pastori

Vikmanin viimeinen saarnavirsi:
»Ah ensin juoksin ylpenä ja
rohkealla miellä...

YHDEKSÄÄ KIELTÄ

puhui ent. petäjärveläinen mökin-
mies Aleks Kurikka. Tämä, verrat-
tain vähämittainen mies kooltaan,
oli sananyvalmiudessaan erikoisen
nokkela ja hänen vastauksensa toi-
sen kysymykseen oli useasti runo-
pukuinen. Hän sivutehtävänäään
harrasti »sirusniekan» ammattia
= tukanleikkuuta. Näissä ammat-
tiasioissa tuli hän kerrankin al-
lekirjoittajan luo. Kysyin: »Mitä
kuuluu Kurikalle?» »Karvoja is tu-

Lauantaina elokuun 5 p:nä juh-
laan saapuville on varattu majoit-
tumahdollisuuksia, niillekin, joilla
ei paikkakunnalla ole sukulaisia ta-
hi muita tuttavita yöpymistä varten.

Lauantain näytelmänä on sakkola-
laisen kirjoittajan näytelmä: »En-
nen häitä», jossa esitetään hauskas-
ti asioita 1880 luvulta, tahi laajem-
min sanottuna noin vuosisadan
vaihteessa. Näytelmän 3 osaa esit-
tävät: I Pojat yöjalassa. II Pitkä-
virsut. III Erojaiset.

Sunnuntai-iltanakin on hauska
näytelmä: Raplaajat». Näin on juh-
lien kulku koitettu saada mielen-
kiintoiseksi ja virkistäväksi.

lin katkomaan!» Oli vastaus. Nuor-
renpana ja pikku tilallisena oltuaan
hän ryypiskeli melkoisen tiheään ja
silloin hän usein puhui yhdeksää
kieltä. Kumma kyllä, hän kun aina
muutti sanailuaan, niin siinä oli säännöllisiä
eri muotoja jatkuvasti, kuten jossakin
kielessä tosiaan.

S. O.

Suvannon-Seutu

ilmestyy v. 1960 6 kertaa vuodessa ja maksaa 250 mk vuosikerta. Ilmoitusmaksu halpa ja suuremmista ilmoituksista alennus.

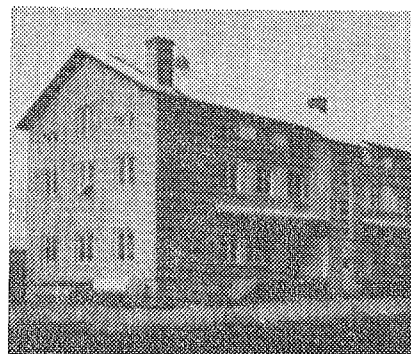
Toimituksen osoite:

Kulju 16.
Palomäki

Toimitus

Päätoimittaja: Santeri Ollikainen. Toimitussihteeri Eero Nas-kali.

Muu toimituskunta: Yrjö Raaska, Ester Pitkänen, Viktor Ryypö ja Helmi Uosukainen.

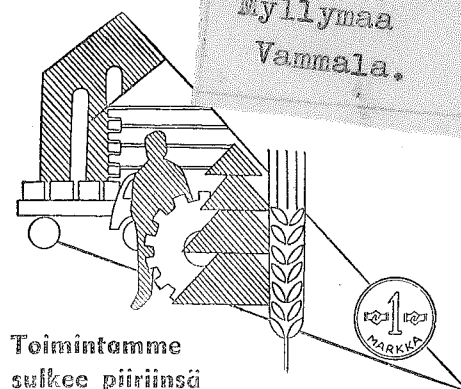

Lempäälän Mylly

SUOSITELLAAN

Ajanmukainen myllylaitos.

Suoritamme myös viljan kuivausta sekä lajittelua suurteholajittelijalla.

Toimintamme
sulkee piiriinsä
kaikki elämänaikat.

Tampereen Seudun Osuuskassa

MAASEUTUVÄKI.

Viisi palvelusvalmista konttoriamme: Lempäälässä, Viialassa, Kuljussa, Säöksjärvellä ja Säijässä ovat käytettävissänne varoja sijoittaessanne, edullisesti, myöskin tarvitessanne luottoa tarpeisiinne.

Kääntykää luottamuksellisesti puoleemme kaikissa raha-asioissanne.

Lempäälän Seudun Osuuskassa

Television näkyvyys on jo hyvä

suurella osalla sakkolalaisten asuma-aluetta. Tiedustelkaapa TV:n hankinnassa ehtojamme. Toimitamme, kuljetuksista laskuttamatta, pitempienkin matkojen päähän.

Omaamme Sähkötarkastuslaitoksen myöntämät antenniurakoitsijaoikeudet koko maassa.

Myöskin silloin, kun tarvitsette pesukoneen tai muun sähkötalouskojeen, kannattaa kysyä meiltäkin.

RAASKAN SÄHKÖLIIKE

VALKEAKOSKI
Sääksmäentie 17
Puh. 810

VESILAHTI
Po. Lempäälä Mantere
Puh. Koski 41